

U.G. 3rd Semester Examination - 2023

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-6

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. यथेच्छं दशप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयन्ताम् :
2×10=20

- i) कतिविधाः शाब्दस्य शाक्तयः? उल्लिख्यन्ताम्।
- ii) रससूत्रविषये अभिव्यक्तिवादस्य प्रवक्ता कः? कस्य ग्रन्थस्य टीका अभिनवभारती?
- iii) मम्मटकाव्यप्रयोजने “शिवेतरक्षतये” इत्यस्य किमस्ति तात्पर्यम्?
- iv) लघुस्वरः कदा गुरुर्भवति?
- v) मालिनीच्छन्दसः लक्ष्यं लिख्यताम्।
- vi) कः गणः अन्त्यगुरुः भवति? मध्यलघुश्च कः गणः?
- vii) शार्दूलविक्रीडितच्छन्दसः लक्षणम् किम्?
- viii) लक्षणामूला व्यञ्जना का भवति? उदाहरणेन स्पष्टीक्रियताम्।
- ix) सङ्केतितार्थः कतिविधः के च ते?

[Turn Over]

- x) व्यतिरेकालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम्।
- xi) विभावनालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम्।
- xii) उत्प्रेक्षालङ्कारे “सम्भावना” शब्दस्य कोऽर्थः?
- xiii) यमकालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम्।
- xiv) अप्रस्तुतप्रशंसा कतिविधा भवति? लिख्यताम्।
- xv) गद्यकाव्यस्य भेदद्वयम् किमस्ति?

2. Answer any four of the following questions as directed: $5 \times 4 = 20$

- i) Define काव्यलक्षणम्: after मम्मटः।
- ii) Discuss भुक्तिवाद OR उत्पत्तिवाद: as depicted in काव्यप्रकाशः।
- iii) Define and illustrate the following metres (any two): $2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2}$
वंशस्थविलम्, इन्द्रवज्रा, मन्दाक्रान्ता, स्रग्धरा।
- iv) Distinguish between the figures of speech:

उपमा and रूपकम्

OR

दीपकम् and तुल्ययोगिता

- v) Write short note on: अभिधामूला व्याञ्जना OR छन्दोविषये यतिः।

vi) Name and explain the figures of speech (any one):

- a) आहवे जगदुद्दण्ड! राजमण्डलराहवे।
श्रीनृसिंहमहीपाल! स्वस्त्यस्तु नव बाहवे।।
- b) यावदर्थपदां वाचमेवामादाय माधवः।
विरराम महीयांसः प्रकृत्या मितभाषिणः।।

3. Answer any two of the following questions selecting at least one from each Group. One must be written in Sanskrit with Devanāgarī Script: $10 \times 2 = 20$

GROUP-A

यथेच्छं कयोश्चित् द्वयोः अलङ्कारयोः साहित्यदर्पणानुसारेण लक्षणोदाहरणपुरःसरं व्याख्या सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च विधीयताम् : $5 + 5 = 10$

- a) समासोक्तिः
- b) दृष्टान्तः
- c) भ्रान्तिमान्
- d) अतिशयोक्तिः
- e) अपह्नुतिः

GROUP-B

Answer any one of the following questions: $10 \times 1 = 10$

- i) What are the other names of (संस्कृत काव्यशास्त्र)? How many (सम्प्रदाय) are there in Sanskrit Poetics? Discuss the origin and development of Sanskrit Poetics. $2 + 2 + 6$

ii) “लक्षणा तेन षड्विधा” Define लक्षणा after मम्मटः. Name and explain the six divisions of लक्षणा with illustrations according to काव्यप्रकाशः. 1+9

iii) “इतिहेतुस्तदुद्भव”- What is the Cause of Poetry (काव्यहेतुः) according to मम्मटः? Describe thoroughly. Justify the word ‘हेतुः’ in singular form in the definition of the cause of Poetry.

8+2